

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ПИСЬМА ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ
ФАКУЛЬТЕТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕЛЕКТ КАРТIMPROVEMENT OF WRITING SKILLS OF STUDENTS OF NON-LINGUISTIC
SCHOOLS BY MEANS OF MINDMAPPING

У статті висвітлюється підхід до розвитку письма студентів немовних факультетів. Цей вид роботи вважається одним із найскладніших під час вивчення іноземної мови, адже поєднує у собі декілька видів діяльності одночасно (формулювання ідеї та засоби її виразу; грамотну побудову речення; правильний правопис лексичних одиниць; застосування слів-зв'язок, правильне оформлення письмового повідомлення в залежності від його стилю). Установлено, що для грамотної та логічної побудови письмового мовлення студенти мають набути стійкі навички письма, що пов'язано з необхідністю розуміння відповідних знань з обраної теми, відповідних лексичних одиниць, для того, щоб утворити логічний текст або есе. Установлено, що одним з шляхів подолання проблем з навчання письму студентів немовних факультетів є метод інтелект-карток, який сприяє формуванню організованого розумового процесу, який пізніше перетворюється на письмовий текст. Інтелект-карта є інструментом візуалізації, що покращує здатність студентів до логічного мислення та розвитку когнітивних схем. Інтелект карти представляють собою інструмент активізації візуального мислення, що має безліч переваг у порівнянні з веденням нотаток та іншими класичними методами, через використання яких студентам стає складніше пов'язувати ідеї та відтворювати їх письмово. З'ясовано, що цей метод розвитку письмового мовлення студентів можна використовувати зі студентами, як володіють мовою як на рівні A2, так і зі студентами з високим рівнем знань англійської мови. Проілюстровано досвід використання інтелект карток зі студентами з різним рівнем знань володіння англійською мовою. Використання інтелект-карток сприяє більш швидкому та ефективному навчанню письму та активізації когнітивних процесів студентів.

Ключові слова: англійська мова, студенти немовних факультетів, письмо, інтелект карти.

The article highlights the approach to the development of writing of students of nonlinguistic schools. This type of work is considered to be one of the most difficult when learning a foreign language, because it combines several types of activities at the same time (formulation of an idea and means of its expression; correct sentence construction and spelling of lexical items; use of linking words, correct design of a written message depending on its style). It is established that for the competent and logical construction of written speech, students must acquire writing skills, which are associated with the need to understand relevant knowledge on the chosen topic and lexical units, in order to create a logical text or essay. It is found that one of the ways to overcome the problems when teaching writing to students of non-language schools is the method of mindmapping, which contributes to the formation of an organized mental process, which later turns into a written text. The mind mapping plays the role of a visualization tool that improves students' ability to think logically and develop cognitive schemes. Mindmapping is a tool for activating visual thinking as well, which has many advantages compared to note-taking and other classical methods, which make it more difficult for students to connect ideas and reproduce them in writing. It is found that this method of developing students' written speech can be used both with students whose language level is A2 and with students with a high level of English. The experience of using mindmapping with students of different levels of English is illustrated. The use of mindmapping contributes to faster and more efficient learning of writing and activation of students' cognitive processes.

Key words: English, students of nonlinguistic school, writing, mindmapping.

УДК 371.13

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.1.38>

Іваніга О.В.,

ст. викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Тарасенко С.Є.,

ст. викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний ринок праці вимагає від молодих спеціалістів не тільки ґрунтовних знань та умінь за фахом, але й також уміння вільно володіти державною та однією або декількома іноземними мовами, що пов'язано із процесами глобалізації та розширенням економічних, політичних та культурних відносин з країнами ЄС та іншими розвинутими країнами. Високий рівень володіння іноземною мовою необхідний також і для участі в міжнародних проєктах, подання на грантові програми, встановлення та розширення ділових контактів за межами нашої країни. Тому, іноземну мову доцільно розглядати як один із головних компонентів підготовки майбутніх спеціалістів, що вимагає постійного перегляду та вдосконалення підходів до її викладання студентам немовних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

засвідчив, що до питань викладання іноземної мови студентам немовних факультетів неодноразово зверталися у науковій літературі. Так, Р. Агустіном проаналізовано вплив інтелект карток на формування навичок письма в учнів середніх закладів освіти, М. Кастелло, Г. Баналес, Н. Вега, М. Давудіфард та інші досліджували механізми розвитку академічного письма у студентів, Дж Чеарінкам аналізувалася різні техніки розвитку письма, О. Нузбан вивчалися особливості формування писемного мовлення у студентів англійської мови як іноземної фахового спрямування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, у науковій літературі, на наш погляд, недостатньо висвітлено підходи до вдосконалення навичок письма.

Отже, **метою** публікації є висвітлення досвіду вдосконалення навичок письма за допомогою інтелект-карт.

Для цього вважаємо за необхідне вирішити наступні завдання:

- висвітлити місце письма у вивченні іноземної мови;
- окреслити складнощі, які можуть виникнути під час опанування письмовим мовленням;
- висвітлити власний досвід щодо вдосконалення навичок письма з використанням інтелект-карт.

Виклад основного матеріалу. Одним з найважливіших аспектів опанування іноземною мовою студентами немовних факультетів є формування навичок письма. Існує точка зору, що навички письма є найскладнішими для опанування студентами, адже вони поєднують у собі декілька видів діяльності одночасно:

- формулювання ідеї та засоби її виразу;
- грамотна побудова речення;
- правильний правопис лексичних одиниць;
- використання слів-зв'язок,
- правильне оформлення письмового повідомлення в залежності від його стилю тощо [4; 8].

Відомо, що навчитися писати іноземною мовою, зокрема англійською, складніше, ніж писати рідною мовою. Під час опанування навичками письма студенти вимушені вирішувати складні розумові операції, що забирає у них багато часу [7].

На думку Грема, щоб писати логічно і грамотно, без помилок, учасники навчально-виховного процесу повинні набути стійких навичок письма. Це необхідно для того, щоб розуміти відповідні знання, пов'язані з обраною темою, обирати необхідні лексичні одиниці, логічно пов'язувати абзаци з метою утворення логічного тексту або есе. Під час роботи зі студентами немовних факультетів проблема полягає в тому, що у результаті складного процесу цього виду діяльності багато студентів вважають письмове мовлення нудним, та тим видом діяльності, що забирає енергію і потребує багато часу. Ситуація ускладнюється ще й тим, що кількість часу, що відводиться на навчання письму у студентів немовних факультетів є обмеженою [11; 12].

Разом із тим, користь письма під час вивчення англійської мови не можна недооцінювати, адже цей вид діяльності поєднує у собі інформаційні, структурні та транзакційні знання.

Інформаційні знання містять у собі інформацію щодо теми та фонової граматики, структурні знання охоплюють моделі, якими користуються під час письма для розкриття певного значення тексту, тоді як транзакційні знання використовуються як засіб комунікації між автором роботи та читачами [1].

Одним з шляхів подолання проблем з навчання письму, є метод інтелект-карт. Цей метод виявився

ефективним в практичній діяльності, що викликало підвищену зацікавленість до використання інтелект-карт у навчально-виховному процесі. Інтерес до них як інструменту мислення дозволяє покращити навички письма другою мовою. Науковці підкреслюють, що інтелект-карти є ефективним методом вдосконалення навичок письма, що сприяє формуванню організованого розумового процесу, який пізніше перетворюється на письмовий текст. Інтелект карти мають безліч переваг у порівнянні з веденням нотаток та іншими класичними методами, через використання яких студентам стає складніше пов'язувати ідеї та відтворювати їх письмово [2, с. 35; 10, с. 220].

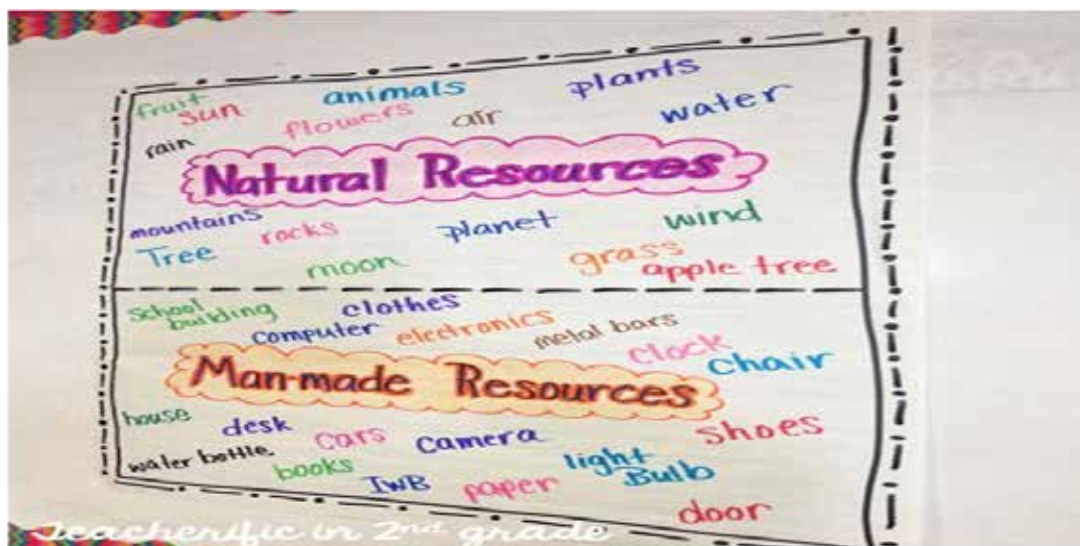
На заняттях англійської мови зі студентами немовних факультетів під час опанування навичками письма інтелект-карта відіграє роль інструменту візуалізації, що покращує здатність студентів до логічного мислення та розвитку когнітивних схем [5]. Сучасний розвиток інформаційних технологій та тісний зв'язок освітнього процесу з інтернетом та різноманітними гаджетами надає нам можливість як користуватися інтелект картами, які вже представлено на сайті, або створити власні карти за допомогою спеціальних програм та інструментів.

У ході дослідження встановлено, що інтелектуальна карта активує більше функцій мозку для організації навчання, створення коротких та цікавих нотаток та введення слів, пов'язаних з темою. Крім того, зазначений підхід з використанням інтелект-карт використовується, щоб допомогти студентам писати завдання для створення свіжих ідей для письма, досліджувати пов'язані теми, чітко висвітлювати проблематику теми, висловлювання власних ідей [9, с. 941].

Деякі науковці вважають, що цей метод є ключовим методом підготовки студентів до письма. При цьому необхідно мати на увазі, що письмо як елемент навчання вимагає розвитку спеціальних знань та спирається на знання, отримані внаслідок оволодіння мовою [11].

Досвід роботи засвідчив, що застосування інтелект карт є ефективними під час розвитку навичок письма як для студентів, які володіють англійською мовою на рівні A2, так і з тими, хто має високий рівень англійської мови. Разом із тим, складність інтелект карток буде відрізнятися. Зі студентами з низьким володінням мовою карти мають містити менше інформації та більш прості слова. Наприклад, під час опрацювання теми «Ресурси» ми використовуємо ресурс з сайту Blogging Bootcamp [3].

Необхідно зазначити, що повністю погоджуючись із ефективністю цього методу вважаємо, що спочатку необхідно навчити студентів працювати за таким методом. Отже, перед студентами ми ставимо завдання написати есе на тему

«Ресурси», розкривши значущість природних ресурсів та ресурсів, що було вироблено людиною. На початку роботи ми перекладаємо всі слова, які представлено на інтелект карті. Після цього ми проводимо міні мозковий штурм та просимо кожного зі студентів представити першу асоціацію з цією картою. Наступним завданням є систематизація їх ідей та розподіл інформації за кожним блоком (природні ресурси та ресурси, що вироблено людиною). На початку роботи за цим методом обов'язковим є нагадування студентам про слова-з'язки.

Відомо, що студенти з володінням мови на рівні A2-B1 недооцінюють вживання таких слів у письмовій роботі. Отже, ми надаємо студентам список таких слів для узагальнення інформації (*as a rule, for the most part, generally, in general, in most cases*), протиставлення (*although, but, conversely, despite, even so, even though, however, in contrast, in spite of, instead, on the contrary*), подібності (*equally, for the same reason, in a similar manner, in comparison, in the same way*), для ілюстрації прикладів (*an example of this is..., for example, for instance, such as, thus, as follows*) тощо. І тільки після цього студенти починають працювати над письмовим виконанням завдання [6].

Цікавим є і дещо інший досвід використання інтелект карт. У цьому випадку завдання отримують не окремі студенти, а малі групи. Зокрема, студенти мають самостійно скласти інтелект карту та написати письмовий супровід до неї. Теми можуть варіюватися від організації канікул та відпустки до стратегій роботи з новими клієнтами та розробки бізнес-плану підприємства.

Наведемо приклад такої вправи. Студенти поділяються на групи по 2–3 особи. Ми просимо їх уявити, що вони відкривають турагенство і мають спланувати відпустку першого клієнта. Отже, у середині листа вони пишуть слово «відпустка», а потім кожна група складає карту

відповідно до свого бачення ситуації. Від центрального слова кресляться лінії з підкатегоріями (проживання, екскурсії, транспорт, мета), які також поділяються на підкатегорії. Наприклад, від екскурсії можуть утворюватися такі підкатегорії як музеї, острови, прогулянки на яхті тощо, а від мети – відпочинок (басейн, спа, клуби, вечірки тощо). Кінцевою метою студентів є надання письмової пропозиції клієнту. Зазначимо, що такий вид роботи доцільно використовувати зі студентами, які володіють мовою на рівні B2 та вище, адже обговорення ми також проводимо англійською мовою.

Висновки. Використання інтелект-карт студентами немовних факультетів дозволяє їм більш ефективно організувати навчальну діяльність, а також покращувати продуктивність праці по мірі того, як навички стають більш ефективними. Цей метод також дозволяє студентам обрати доцільні лексичні одиниці, які найбільш відповідають тому чи іншому стилю письма, що пов'язано із тим, що в інтелект-картах представлено ключові зображення, слова, кольори, категоризація слів. Завдяки використанню інтелект-карт навчання письму проходить швидше та легше.

Крім того, інтелект-карти сприяють активізації когнітивних процесів студентів, оскільки потребують використання отриманих раніше знань.

Перспективи дослідження. У подальшому планується висвітлити підходи до роботи з інтелект картами для розвитку усного мовлення студентів немовних факультетів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нузбан О. В. Особливості формування писемного мовлення у студентів англійської мови як іноземної. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). № 1 Ч. 2. С. 160–165.
2. Agustina R. The effect of mind mapping techniques on writing skill of procedure text for student class VII.

Journal of Polingua. 2020. № 9(2). P. 34–37. URL: <https://www.polingua.org/index.php/polingua/index>

3. Blogging Bootcamp. <https://www.pinterest.com/pin/401172279323088639/>

4. Castello M., Banales G., Vega N. A. Research approaches to the regulation of academic writing: The state of the question. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. 2010. № 8(3). P. 1253–1282.

5. Chairinkam J., Yawiloeng R. Peer scaffolding behaviors in English as a foreign language writing classroom. *Asian Journal of Education and Training*. 2021. № 7(4). P. 226–234. <https://doi.org/10.20448/journal.522.2021.74.226.234>

6. Connecting ideas in writing. Melbourne University. URL: <https://students.unimelb.edu.au/academic-skills/resources/developing-an-academic-writing-style/connecting-ideas-in-writing>

7. Davoodifard M. An Overview of Writing Process Research: Towards a Better Understanding of L2 Writing

Process. *Studies in Applied Linguistics & TESOL at Teachers College*. 2022. № 21(2). P. 1–20.

8. De La Paz S., McCutchen D. Learning to write. *Handbook of research on learning and instruction*. 2017. P. 32–55.

9. Drew S., Olinghouse N., Luby-Faggella M. Et al. Framework for disciplinary writing in science Grades 6–12: A national survey. *Journal of Educational Psychology*. 2017. № 109. P. 935–955.

10. Elhawwa T. Digital Mind Mapping as a Technique in Teaching Writing. *Study of Applied Linguistics and English Education*. 2022. № 3(2). P. 214–229. <https://doi.org/10.35961/salee.v3i2.515>

11. Graham S. A Revised Writer(s)-Within-Community Model of Writing. *Educational Psychologist*. 2018. № 53(4). P. 258–279. <https://doi.org/10.1080/00461520.2018.1481406>

12. Graham S. A writer(s) within community model of writing. *The Lifespan Development of Writing*. P. 271–325.